

JURNALUL LITERAR

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ DE CRITICĂ ȘI INFORMAȚIE LITERARĂ

DIRECTOR / G. CALINESCU

Inreg. la No. 28 din 19 Dec. 1938 Reg.
Publ. periodice la Trib. S. III C. Iași

Redacția și Administrația / Librăria Ath. Gheorghiu
Iași — Strada Cuza-Vodă No. 54 — Telefon No. 1301

Abonamentul anual / Lei 120
Pentru instituțiuni / Lei 500

Despre solitudine

Priveam cu admirație, și nu de multă vreme, acel capitol al lui André Gide, din „Les nouvelles nourritures”, care începea cu ideea că totul în natură aspiră la bucurie. Astăzi mă întreb dacă o asemenea idee nu este făcută să încante numai pe adolescenții, atât de iubii de autorul „Simfoniei pastorale” și-al „Imoralistului”, sau pe acei tineri la care se gândea, încă de pe la sfârșitul vechiului trecut, și care vor constitui pătura asimilatoare a ideilor gidiene, de mai târziu. Dacă într-adevăr există o aspirație în toată natura către bucurie, aceasta nu poate fi decât o manifestare inconștientă a spiritului în natură, un fel de efervescență și nu este lipsit de semnificație faptul că argumentele lui Gide se bizuiau pe înfrunziri și explozii florale. Natura reflexivă duce la o cu totul altă concluzie. Și nu numai ea. De vom iubi, bucuria drăgoștei aduce o mare poftă de singurătate. De vom descoperi pe Dumnezeu, ca într-o stare normală ne vom izola de restul lumii și, apărați de o carapace nespus de puternică, vom avea o singură cunoștință trăinică, o singură iubire, care în ultimă analiză este însăși iubirea singurătății. Și care, cum înțelegem, va putea suporta prostia umană, decorul social, corupt sau numai idiot? S-ar putea spune că în natură aspirația către bucurie constituie o fază primară, în timp ce aspirația către solitudine, cea mai înaltă și mai apropiată de adevărata vocație a omului. Cred că repet banalități, că aceste lucruri sunt atât de cunoscute încât reafirmarea lor sențioasă constituie o sacrificare însăși a solitudinii. Dar mă gândesc, și eu astăzi, ca André Gide altădată, la tinerii care vin și ne cetesc; mă gândesc că pentru ei scrierile, în general nu ne interesează dacă vom reuși, scriitor la 26 de ani, să satisfacem largă concepție a omului matur, în literatura noastră, și, bine înțeles, ne referim la acei cetitori pe care un scriitor de esență îi merită. Mai mult ne interesează răsunetul operii în straturile cu care ne învecinăm și mai cu deosebire în rândurile tinerilor care ne urmează.

Scriitorii tineri își făuresc zeii lor. Cine nu cunoaște importanța unei asemenea manifestări sufletești, atașamentul față de un scriitor matur pe care-l adori, acela ignoră una din funcțiile culturii.

O cultură care poate oferi noilor scriitori, adolescenții depe băncile școlii sau studenții primilor ani, ideale scriitoricești mature, poezi cuprinzătoare, prozatori cu solidă știință estetică pe care să se sprijine fragilul talent, se poate socoti în progres, ba mai mult, se poate considera ajunsă la stadiul maturității. Ea poate concura oricare literatură cu vechiu trecut. A oferi însă tinerilor începători, modele corupte de o reclamă deșchiată, nereserioase manifestări, goale de sensuri, poeme deslănate, fabricate după calapoade, romane lipsite de simboluri sau probleme, înseamnă a-i induce în eroare, a le perverti instinctul și dacă mai lipsește și idealul culturii, totul lăsându-se pe baza talentului, ceea ce este apropiere de cazul literaturii noastre, cu greu scriitorul va mai descoperi adevărata cale. Tarit și el de modă se va lăsa în voia liberiei sale inspirații, atât de trădătoare. Încât este o chestie de responsabilitate aceea a repetării unor idei, ce par a fi intrat în circulație.

În literatura noastră, dealtfel, problema responsabilității, a îndrumării pe o cale sănătoasă, este cu totul lăsată în părăsire. Și azi asistăm la puerile manifestări grandilocvente în reviste tinerești, iar generația mea și-a făcut debutul în reviste în care ne lăudăm unii pe alții, fără să știm că trebuia să apelăm la o conștiință deplin orientată. Iar o mișcare literară provincială, care număra nu știu câte zeci de poeți s'a risipit

ca fumul, pentru că poezii fuseseră invenții iar conștiința critică ce i-a îndrumat a fost covârșită de entuziasm, și nu din vina ei, ci din vina lipsei unui obicei al pământului, prin care să știe inițial că altul este drumul adevărat al creației. Deși atât de depărtată de problema ce ne-am propus a trata, chestiunea literaturii provinciale indigene, este într-o inimă legătură cu bucuria, ca sentiment universal, și solitudine deoarece întreaga mișcare provincială a fost propulsată de o aspirație inconștientă către bucurie. Entuziasm și laudă, iată ceea ce pune în mișcare întreaga generație care se situează între 1933 și anul trecut, când ea pare a fi intrat într-o epocă de creație veridică. Și atât entuziasmul cât și lauda conduc o stare de efervescență, o bucurie, care după ce a trecut, ca un val imens, înalță și vijelios, ne-a lăsat seci. A trebuit să pornim dela capăt, pe alte baze. Noile baze s'ar rezuma în învățătura că bucuria propriu zisă nu este creatoare; aspirația în natură către bucurie dacă nu este falsă, este superficială.

În schimb, sentimentul solitudinii este cel creator. Dar acesta cum s'ar defini? Ce elemente îl compun? Poate că n'ar fi greșită definiția că solitudinea pornește dintr-o conștiință cultivată pregătită pentru voluptatea unei contemplări receptive și toate amestecate în straturi subțiri de scepticism și tristețe. Un solitar este și un om cultivat; afară dacă este geniu, dar atunci intuiția genului înlocuiește cu același merit calitatea culturii. Că solitudinea oferă o voluptate nu mai rămâne nici o îndoială. De vreme ce eviți societatea iar iubirea a rămas o simplă funcție a naturii, înseamnă că ai abdicat dela două din cele mai importante surse ale voluptății, pe care le dai pe o alta mai înaltă, de o calitate

Mihail Chirnoagă
Urmare în pag. 4

Poetica lui Paul Valéry

Ideile estetice ale lui V. sunt risipite în multe volume în nuanțe și complexități. Conferința din care am dat extrase în nr. 45, mai simplă, poate sluji pentru determinarea elementelor:

- 1) Laolaltă cu toți esteticienii moderni, excluzând natura dintre obiectele simțului estetic, V. face din artă o industrie al cărui scop e de a reconstitui emoțiile pe cale artificială așa cum chimia industrială refacă parfumurile sintetice. Sensul intim al lui V. e însă că aceste emoții nu sunt o replică a emoțiilor psihologice, ci aparțin unei psihologii transcendente, autonome.
- 2) Caracterul esențial al artei este organicitatea tehnică, senzația de univers, de exactitate simfonică. Idealul poeziei ar fi precizia, măsurabilă, a muzicii. Când se vorbește de muzică nu se face aluzie la melodie (vers melodios, etc.) ci la abstracțiunea artei muzicale, care poate să miște fără a folosi vreun element scos din contingent, abstrăgându-se dela orice utilitate.
- 3) Neavând niciun scop informativ ori emotiv (în sens practic), poezia cultivă sinuozitatea, evitănd linia dreaptă.
- 4) Nu inspirația decide structura unui poem ci tehnica, adică efortul de a descripti tot simfonicul întrevăzut.
- 5) Totuși în clipe de absență un fel de har aruncă niște acorduri pe care nicio deliberare nu le-ar putea găsi. Se subînțelege (spirit catolic) că harul vizitează pe marele tehnician.
- 6) Harul e scurt. Prin urmare V. e în fond un „fragmentarist”.

J. L.

Teatrul irlandez

Există o deosebire fundamentală între spiritul britanic și cel irlandez, deosebire care se accentuează atunci când e vorba de umor. Umorul englezesc e mai greoi și de cele mai multe ori e deformat din cauza exagerării voite a unor detalii în detrimentul altora, pe când umorul irlandez păstrează un perfect echilibru în disproporția dintre scop și mijloace ce trebuie să existe de obicei la orice subiect ales pentru a putea obține ridicolul și a provoca zâmbetul.

Poate însușirii acesteia se datorește faptul că genul dramatic în general și comedia în special au convenit întotdeauna scriitorilor irlandezi.

De altfel ei au dat literaturii engleze pe cei mai reprezentativi autori dramatici. Congrave, care a trăit în Irlanda spre sfârșitul secolului al XVIII-a e socotit drept părintele comediei moderne engleze datorită capodoperei sale intitulate „Așa merge lumea” și prețuită în Anglia până în ziua de astăzi. De la el o pleadă întreagă de scriitori irlandezi ca: Farquhar, Goldsmith, Sheridan au stăpânit scena engleză.

Toți aceștia s'au format la școala lui Ionatan Swift care cu umorul lui fantastic și usturător rămâne reprezentantul cel mai caracteristic al rasei. El a scris mai mult comedii de moravuri sau farse în care găsim și spirit și imaginație bogată, dar care nu prezintă o valoare estetică deosebită. Teatrul lor e pentru Englezi cam ceea ce este pentru noi teatrul lui Alessandro.

Mai târziu, William Butler Yeats cu dramele sale poetice și într-o mică măsură Lady Gregory cu dramele istorice, au contribuit la fondarea teatrului național irlandez. Dar și acestea sunt nume puțin cunoscute dincolo de granițele Marii Britanii.

Abia cu Oscar Wilde și cu John Millington Synge teatrul englezesc de origine irlandeză devine cunoscut și apreciat pe continent, pentru că mai târziu, în zilele noastre, să ajungă la strălucirea pe care i-a dat-o comediile pline de spirit și de idei ale lui George Bernard Shaw.

Între operele acestor trei scriitori nu putem face însă o apropiere din punctul de vedere al specificului irlandez. În ceea ce privește originea lor, toți trei sunt, într-adevăr, irlandezi, dar fiecare din ei păstrează într'un grad cu totul deosebit calitățile rasei lor.

Și Oscar Wilde și G. B. Shaw s'au încadrat în două curente deosebite și bine definite ale literaturii engleze și deși întâlnim la amândoi spiritul și fantezia irlandeză, ei rămân totuși scriitori englezi.

S'ar părea că Wilde în „E-vantail ladyei Windermere” iar Shaw în spirituala lui comedie „Nu poți niciodată spune” ar urma drumul tras de vechea școală irlandeză a lui Swift și Congrave. Dar aceste piese reprezintă prea puțin față de restul activității lor dramatice ca să-i socotim pentru aceasta într-o mică măsură, drept exponenți ai teatrului irlandez.

G. B. Shaw a suferit încă dela începutul carierei influența lui Ibsen căruia i-a consacrat și o lucrare importantă „Intenția Ibseniană” și într-o mică măsură el a fost influențat — ca de altfel mulți scriitori dramatici englezi — de Shakespeare. „Măsură pentru măsură”, una din bunele lui comedii, e o adevărată construcție shakespeariană.

Lui Shaw îi place să se prezinte drept un veritabil irlandez, dar totuși nu uită să adauge:

„Sunt un Irlandez „à la Swift” dar un Irlandez prezentând toate trăsăturile „Englezului istoric ideal” cu totul străini „mișcării neo-galice”.

Totuși Shaw păstrează și el destule legături cu rasa lui printr'un fond moralist și chiar religios. E un puritan optimist care își construiește o-

pera împrejurul ideii de progres.

Acela însă care păstrează specificul rasei în toate operele sale și care e socotit drept cel mai mare autor dramatic irlandez e John Millington Synge. În oricare din piesele lui putem găsi puternica-i originalitate care merge până acolo încât își creiază o limbă proprie, artificială dar viguroasă. Operele sale sunt caracterizate printr'o îmbinare de pictură realistă și poezie. Cele mai multe dintre ele au produs vii discuții și i-au pricinuit grave acuzații.

„Nunta spoitorului” a făcut un scandal enorm din cauza unor ironii la adresa unui preot iar „Umbra torentului” a fost fluierată în Irlanda. Piesele nu conțin însă idei prea riscate și cu atât mai puțin sunt un îndemn spre destrăbălare, dar evident că unele idei mai avansate au sfârșit prin prejudiciile vremii alea și au jignit puritanismul irlandez.

În toate operele dramatice ale lui Synge răsar complexitatea sufletului irlandez în care se ciocnesc religia și superstiția ancestrală. Deasupra oricărei acțiuni planează puterea fatalității.

Cred că dela moartea lui John M. Synge nici unul din autorii dramatici irlandezi nu s'a ridicat până la puterea de creație originală a lui. Nici William Boyle nici Lennox Robinson, nici St. John Ervine n'au putut continua opera națională, puternic originală a înaintașului lor.

Toți aceștia, ca și Bernard Shaw sunt mai degrabă scriitori englezi decât irlandezi.

Mai toți scriitorii irlandezi au avut și au o predilecție pentru teatru. De sigur că aceasta se datorește în cea mai mare parte unei inclinațiuni naturale fiindcă în general teatrul convine acelei ironii irlandeze care păstrează totdeauna un aer de irealitate datorită alianței sale cu fantezia.

Petru Șerbănescu

Vânătoare arctică

Din balena grasă
Picură gălbute
Grăsimea — mltroasă

A petică udă,
A pește și-a sânge:
Laponii asudă.

In piel de urs alb
De vulpe argintie
Și ren — le e cald.

Lucesc ochi negri mici
Și guri suflă lute,
Sub nas lat de pitici —

Zăpada se nmoale
Re'nghiață murdară
Pe osânza greoaie.

Anda Roll

Din opera lui: Paul Claudel

Deschideți ochii! Lumea e încă intactă; e virgină ca în ziua dintâi, proaspătă ca laptele! Necunoscutul este materia cunoașterii noastre, el e binele spiritului nostru și scumpa sa hrană... Omul cunoaște lumea nu prin ceea ce smulge ci prin ceea ce adaugă: prin el însuși...

Odată în Japonia, urcându-mă dela Nikkō la Chuzenji, am văzut, juxtapuse prin direcția ochiului meu, deși foarte depărtate între ele, verdeața unui arțar umplând acordul propus de un pin. Paginile de față comentează acest text forestier, enunțarea arborescentă de către Junie, a unei noi Arte poetice [Poiein — a face] a Universului, a unei noi Logice. Cea veche avea ca organ silogismul, aceasta metafora, cuvântul nou, operația care rezultă din singura existență unită și simultană a două lucruri deosebite...

... Să rupem deci legăturile care ne-au ținut atâta vreme captivi și să călcăm în picioare tristul adagiu: *aceleași cauze produc aceleași efecte*; răspunzând întâu că nu există cauză decât totală, că

Din Art Poétique.

fiecare efect este evaluarea feliurită a momentului și că orice cauză particulară nu-i decât o ficțiune pentru uzurina noastră, prin care izolăm premisele, abstrăgându-le în absolut, și le dotăm cu o existență terminală, pentru a scoate o minoră arbitrară...

Nu ne naștem singuri. Naștem pentru orice, este *co-naitre*. Orice *naissance* (naștere) e o *connaissance* (cunoaștere)...

Totul este mișcare, sau, ceea ce-i tot una, totul se extinde primă prin ea. Însă mișcarea este... imposibilitatea pentru punctul mobil de a *subsista*, de a păstra locul pe care-l ocupă; el tinde prin natura sa să se depărteze, face efort spre a fugi. În această depărțare este pus în contact cu alte corpuri ce-l înconjură și constată câmpul pe care i-l lasă. Fără el n'ar putea ține această poziție, care e a sa. El evaluează prin ele intensitatea travaliului său, a rezistenței pe care i-o opun și a reacțiunii pe care el o determină...

Lucrurile au două mijloace de a se cunoaște, adică, în sensul adoptat în acest paragraf, de a se completa în întindere, dovedindu-se fie con-

tigue, fie complementare. Toate se înscriu într-o formă mai generală, se rânduiesc într'un tablou: e o chestiune de punct de vedere de căutat, de a regăsi privirea cărora sunt datorate. Și precum noi cunoaștem lucrurile prin determinarea unui caracter general pe care li-l decernem, tot astfel lucrurile se cunosc între ele prin exploatarea unui principiu comun, de pildă lumina asemănătoare unui ochiu ce privește. Fiecare ascultă de necesitatea de a fi văzut...

Vibrația prin care constatăm existența și limitele persoanei noastre e aceeași care a înfăptuit-o și continuă s'o mențină. Actul creator esențial este emisiunea unei unde. Schematic unda se poate defini o mișcare, ce pornind dela un centru, câștigă toate punctele unei arii circumscrișe de limita pe care o trage încetând... ne putem acum reprezenta omul ca un corp în stare permanentă de vibrație, sau pentru a folosi termenii pe care i-am recunoscut înrudiți, de naștere și informație.

Sunt, adică nu sunt felurile obiecte care mă înconjură, sunt în măsura în care sunt limitat de ele, în care încerc această mărginire...

A-numi un-lucru este-a-l repeta pe scurt; este a sub-

stitui timpului trebuitor pentru a fi, acela pe care-l consumăm spre a-l enunța...

Dumnezeu, fiind toată existența, nu poate îngădui la nimic să existe, decât cu condiția să se excludă în felul său de El... Totul pier. Uni-versul nu e decât un chip total de a nu fi ceea ce este... Numai Dumnezeu e ceea ce este: noi nu putem adăuga numelui său înefabil decât adorația în el a esențialei deosebirii creatoare mărturisind cu Ingerii că el e *Sfânt*.

Elementul prim al oricărei științe, radicalul matematic (math, a învăța) este constituirea, constatarea în fapt a diferenței noastre. Această constatare are două moduri, dintre care numai al doilea se aplică originii noastre în Dumnezeu. Prin cunoaștere ne simțim complimentari, prin conștiință ne simțim deosebiți; interiori lumii, noi ne simțim exteriori lui Dumnezeu.

Propriu omului este ceea ce aș numi sentimentul tulpinei; sentimentul originii, sentimentul religios (*religare*), misterioasa legătură placentară. Și cealaltă față a aceeași idei este aceea a conștiinței, adică a sentimentului scizivității. Omul e un principiu exclus, o origine prescristă. Prin raport la lume, el e însărcinat cu rolul de origină, de „a face”

principiul după care totul se ordonează (a face cam cum spunem că Ulyse face pe cerșetorul sau Therist pe prințul). el este general, el este sigiliul autenticității. Prin raport la Dumnezeu, el este delegat cu relațiile esteriore, reprezentant și plenipotențiarul... Sufletul separat [de trup] cunoaște pe Dumnezeu, îl cunoaște integral fiindcă acest obiect al conștiinței sale n'are părți... El înțelege că n'ajunge spre a epuiza recunoștința și că are nevoie pentru asta de toate celelalte spirite. Așa precum vede în actual special de dragoste care l-a iscat necesitatea însăși care implică crearea altor spirite complimentare, tot astfel el are nevoie de glasurile lor pentru a se uni cu ele. El vede în el însuși cu rădăcina în Dumnezeu, pe aceea a tuturor celorlalte suflete care se unesc într'un obșteșc Amor. Toate li sunt necesare, toate au locul lor în economia mântuirii sale, dela Fecioară și Ingerul cel mare până la pruncul pe care moașa abia a avut vreme să-l boteze.

Sufletele nu numai se cunosc exercită între ele o cunoaștere directă. Așa cum trupul percepe trupul și cum materia adulmecă materia, așa spiritul discernem spiritele.

Fișele literare

Tudor Arghezi, poet (urmare), Vladimir Cavarnali, Horia Stamatu, Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu, Dragoș Vrânceanu, G. M. Vlădescu

Acți însă jocul fiind prea vizual, grațiată e amenințată de organizarea percepțională. Adevărată metodă e de a trata imaginea ca o notă și a combina cu ea, ca în muzică, după o simetrie cu totul ideală, un sistem de urcușuri și căderi care să ațâțe spiritul prin simpla lui absurditate. *Horale*, în ce au mai original și mai serios valabil, intră în această definiție, înrudite de altfel cu strigăturile, cu chiuiturile populare, cu jocurile de copii. Punctul de plecare sufletească e o vitalitate excesivă, care caută descărcare într-o mișcare exuberantă, într-o horă. Danșul e sau infantil, animist, întemeiat pe cerimonie enigmelor (*Horă în grădina*):

Domnule, nu-ș cine ești
Dar te bate vântu'n pat
Și parcă te-ai umflat.
Pune fesul că răcești.

Dă-i mai bine-un bobârnac
N'ai văzut că e dovleac?

sau persiflator, bufon (*Horă de uenici*):

Ce e cercul? — Un pătrat
Cum e unghiul? — Crăcănat.

Un cățel? — E un purcel.
Ce-i altfel? — Tot ce-i la fel.

Sunt acum încredințat,
Tânărul om învâțat.
Zice Președintele,
Potrivindu-și dintele.

sau înfășit de o veselie caricaturală (*Horă de băteți*), amintind kermessele grotești, și chicotele potatorice:

Intr'o țară care-a fost
Era mare cel mai prost

Bi-ba, ba-ba
Li-ba la-ba.
Țara unde-i bun tutunul
Avea proști unul și unul.
Bi-bo, bo-bi
Ri-bo, ro-bi,
Cine-o leacă avea cap
Și-l punca după dulap.
Hu-hu, bu-hu
Bu-hu, hu-hu.
Pentru că omul cel mare
Se-alega după picioare.
I-ha, ba-ha
Ba-ha, i-ha.

In aceste petreceri corale ar fi greșit să nu se vadă și o intenție umoristică mai subtilă. Existența este în întregime un joc al cărui sens ultim rămâne obscur. A te lăsa cu voluptate în voia horei e o soluție estetică a vieții. Încă din *Cuvinte potrivite* de alminteri (*De-a v'afți ascuns...*) poetul iniția cu umoare, pe copii, în jocul morții:

Puii mei, bobocii mei, copiii mei!
Așa este jocul.
Il joci în doi, în trei,
Il joci în câte câți vrei.
Arde-l-ar focul!

Există la Tudor Arghezi și o aplecare către universul mărunț ca atare, dar atunci nu dăm de o poezie minoră, ci de manierismul arghezian, care constă într-o afectare de minuscul, de familiaritate, de scoateri copilărești de limbă afară, de poleiri. Atunci poetul vorbește de „nițică nevinovăție” și de „nițică depărtare”, aduce o „tândără” de curcubeu, „hărtie chinezăscă” și „vopsele” cu care copilul să „zângălească” slava divină. Sunetele pianului sunt „micrele de pe clape”. Ois-tea dă în „niște” zid, broaștele se clătesc în gură „cu faianță sfărâmată”. Dumnezeu a făcut cutare gândac „cu o pensulă de zdreanță”, vopsindu-l „cu faianță”, vâile sunt de „tibșir”, noroiul e „borș”, luna se urcă „nițică mai sus”, toamna trage pe o troiță „cun deget sau cu două”, „albăstreala nouă”, lăcustă are „pieptar cu solzi de țiplă”, „căpușit c'un fel

de sticlă” și e o „domnișoară” „de cristal și scortșoară”, jarul alcătuiește „fierțuri”, noaptea își spală „farfură” în lac, un Moș Pârtaș umblă cu o „găleată de bale”, poetul a luat pe cârlig „cocă” din soare și a pus pe vatră „o poală de stele”. Exemplele ar putea fi nenumărate. E în toate acestea un exces de precizie și de intenție artistică, o coborîre în artificii care arată câteodată o absență a gustului detestabil. Însă a confunda pe marele poet cu umbra lui oboșită e o nedreptate.

Deși citează pe vechiul poet slavofil Tiurcev, Vladimir Cavarnali (care se mărturisește slav și de recentă ivire pe pământul românesc, „patria mea nouă”) nu are nicio legătură cu poezia rusească mai veche ci cu lirica proletariană modernă, a hoinăririi, a umilității diurne, din jurul lui Esenin, dar fără apocalipticul aceluia, apropiindu-se în chipul acesta de ardeleni. Poetul, devenit „domn” cu pălărie și mănuși, regretă desrădăcinarea și simte îndemnul să se reîntoarcă în universul simplu și îngust al potcovăriei, în care tatăl bate fierul cald pe nicovală. Câteo poezie este mișcătoare în expresia ei directă:

N'am să-ți recit versurile mele.
Nici cele învățate în școală
pe din afară.

Păstrez și acum lumina albă
dela stele,
Iar nevinovăția dela școala
primară.

Vei număra anii cu câte o
stea căzută,
Iar teamnele să-le zăvoresți
în struguri.

Eu plec în lumea mea tăcută,
Să sărut brazdele răsturnate
de pluguri.

In ultima culegere cu titlu așa de complicat (*Răsădul verde al inimii stelele de sus il plouă*, 1939), cu toată afirmarea unei „vijelii creatoare”, a unei „lire nebune”, din care ar ieși „poeme viguroase și barbare”, „poeme geniale, poeme proaspete” (deci poezia poeziei!), cântarea stepelor, versurile sunt în ton minor fără precizie originalitate, cu o ușoară înclinare spre plângerea lui Camil Baltazar (*melodii, arcuș, doină, caval, elegii bolnave n violină*) însă la modul panteistic.

Imitarea, paștășirea aproape a lui Jean Cocteau și a lui Pierre Reverdy este evidentă în *Memnon* de Horia Stamatu în acea afectare de a face „focuri de artificii”, simple creionări în goană, în pură aventură, în versuri nedeliberate și în proză, acceptând absurdul cu ingenuitate prefăcută, asociind cu concertată nepăsare cotidianul cu solemnul, tramvaiul cu îngerul. Poetul călătorește „fără bilet”, adică fără legitimația oficială a marilor temelirice, versurile lui improvizate „fac să roșească pe poeți”:

Aceste poeme sunt poate traduse
Dintr'o limbă necunoscută
Surprinzând nesimțitor taina.
Și o închid în vers brută.

Ingerii dacă dau târcoale
Mă fură din când în când
Ca o rimă rănită printre coale
Versul zboară cântând.

Suntem în plin dicteu automat, însă dirijat după formula și chiar materialul lui Cocteau, în scopul reținerii unui grațios al surprizei, prin apropierea instantanee a două imagini eterogene:

Ultimul tramvai e o stea fixă
Nu mai ajunge la ultima stație
unde poate-l așteaptă
Ingeri scuturați de ploaie.

Fără nerv personal, interesul culegerii rămâne deocamdată teoretic.

Eugen Jebeleanu vrea în poezie (*Inimi sub săbii*, 1934) „puritățile din ape și din cer”, „incendii” „în diamant”, sub aspectul „nelămuritului”. Toate mijloacele barbiene spre a stărpi liniile unei inspirații în fond descriptive sunt folosite; rimele interioare (*munți frunți; rași pași; prins aprins*), alienarea dela gramatica obștească:

Isvor să fii, și cu hangere,
Când tot rămâne precum fu,
Acestei seri săni de mistere
Să-i afli sau să-i tai, de nu.

Poate sub înrăurirea mediului brașovean în care a trăit, poetul e năpădit de imagini de feudalități (săbii, brocarturi, ogari, alaiuri, dantele, floretă, steag, soldați, coif, bufon, călugări, seniori) dintr'un „leat mediu”, „sur” din vremea Dagoberților (sec. VII) în care însă soldații au „cizme” și „pușcă”. Descrierea (parnasiană) a unei cești cu reprezentări războinice e grațioasă. Principele „incert” se întoarce calm cu brațul în șold, „în unghiul de glori” dintr'o vagă campanie:

Văd timp de bătălii. Leat
mediu.

Cu alții'n fier și'n gânduri
grave,

Dădu și prințul un asediu.
Pe undeva, prin mlaștini slave.

Hermetismul barbian al lui Cicerone Theodorescu (*Cleștar*, 1936) stătește un fond discursiv-sentimental. Autorul voiește a spune următoarele: În trupul meu, căruia îi satisfac toate plăcerile lumesti, inima, sediul idealului, a rămas un stărv. Eu nu mai am vreme să-i ascult chemările și ea bate, neînțeleasă, departe ca într'un puț. Sau mai simplu: Carnea a învins în mine spiritul. În stil dodonic transcripția e aceasta:

Stărv inima necată, n'o cauți
și n'o cruți.
Din trupul care setea îți sa-
tura și trece
Bătaia i se-aude, târziu ajuns
— din puț —
Strigăt, în ghizd de piatră ro-
tund, la tâmpla rece.

Titlul firesc *Resemnare în viață* devine și el *Rezignare în vital*. Lipsite de personalitate, aceste versificări se rețin ca niște documente.

Lirica lui Dragoș Vrânceanu (*Cloșca cu pui de aur*, 1934) este în același mod al creionării aventuroasă ca și poezia lui Horia Stamatu, cu multe impresii italiene și chiar cu ceva „crepuscular” în acel amestec de sentimentalism și blazare. „Cântec monden” este o crepuscularizare a dănnunzienei *Ploggia nel pineto*. De reținut parodierea romanticului erotic în *Baladă*, unde sub ochiul luceafărului dragostea decurge foarte familiar:

La sânul tău mă las greoi
Cu capu'n piept peste mărge-
le
Mărgelele se rup cu noi.

Tu'n veac de veac n'ai fost
a mea
Ca o femeie, ca o stea!

Luceafărul clipește sus
Cu țara lui și dreptul lui,
Trecând prin stelele verzi.
În pieptul câmpului înfipț
Stă'ntr'eg orașul, floare dalbă,

Cu casele de zid mărunț
Noi coborîm pe scări în jos
Tu cu pantofi alunecoși,
Cu rochia ca o za, spre poale,
Lucind pe picioarele tale
De parcă sunt în umbră, goale.

Și-mi spui să tac și mă apuci
Râzând de umeri — și te duci...

Scrierile prin care, prin mijlocirea unor premii literare, G. M. Vlădescu iese din obscuritate și câștigă chiar favoarea unui număr însemnat de cititori, sunt *Moartea fratelui meu și Menuetul*. De obicei suferă de vulgaritate și ale cercurilor oferitoare de premii s'au dovedit absurde, în afara oricărui adevăr. Nu s'ar putea însă, de astădată, afirma că autorului îi lipsesc însușirile literare. Ținând seamă de realitățile noastre, de puținătatea romanelor memorabile (cei mai mulți romancieri pierzându-se într'un naturalism pedant sau într'un psihologism haotic), G. M. Vlădescu apare ca un autor vrednic de menționat, dintre aceia care dacă nu inaugurează o artă și nu creează tipuri au totuși „ceva de spus”.

Menuetul (mai mult decât decăd roman) pornește din mediul provincial cunoscut din nuvelistica lui Sadoveanu, Gârleanu și Brătescu-Voinești, propriu zis în același stil, însă fără personalitate artistică, deși fără servilități, caracterizat doar printr'o mare și nervoasă cursivitate. Doamna Angelica Manolache are un fiu cu aptitudini muzicale, pe care maestrul său local, domnul Annibal voiește să-l vadă dus în străinătate pentru perfecționare. La început mama, din egoism matern, se împotrivesc; dar apoi se înduplecă. Paul devine în străinătate Pol Mand și se ilustrează prin interpretarea celebrului Menuet al lui Paderewski. El trimite mamei și fostului său maestru scrisori afectuoase și dăruiri și acestia, mândri, urmăresc succesele sale prin gazetele străine. Dar dela o vreme, corespondența se face convențională și e scrisă la mașină și cu toate stăruințele mamei, fiul, sub pretextul de a fi ocupat cu o compoziție în Elveția, nu se întoarce în țară. Pe de altă parte jumalele au încetat să se mai ocupe de el.

Miezul nulei constă în reacțiunile mediului provincial la fazele carierei lui Paul. Concertății sunt disprețuitori și sceptici față de puțințele fiului unei femei sărace. Muzica nu li se pare o meserie onorabilă și orice noțiune de sublimitate artistică le lipsește. Acest punct de vedere îngust provincial e simbolizat în coana Victorița, nevasta lui Annibal. Incapabilă de a înțelege idealurile sublime, ce scapă ierarhiei sociale, Victorița văzuse în Paul un ginere pentru fata ei. Dar fiindcă acesta se dusese și nu dădea semne să-și amintească de odrasla sa, Victorița nutrește ură împotriva celui plecat. Într'un timp, fata ei face imprudențe cu un alt pretendent care o șantajează și totul degenerază într'o bătaie cruntă, urmată de divorț, între idealistul Annibal și coana Victorița, proză intrupată, care și aruncă o vorbă crudă soțului, condensând tot disprețul ei pentru arta muzicală: „Flașnetarul!” Pe de altă parte, gloria lui Pol Mand măgulește urea și câtă vreme numele muzicantului este la ordinea zilei, mama e inconștientă de cele mai distinse atențiuni, orașul însuși devenind, în clișeele oratorice, locul natal al marelui om. Desconsiderarea începe să vină însă, când certăneii observă că fiul nu mai dă atâta atenție mamei. După câteva somații materne, Pol Mand comunică telegrafic sosirea într'o anume țară. Mistificate, printr'un fals ordin ministerial, pus la cale

de un localnic, autoritățile se pregătesc să facă muzicantului o primire triumfală, ca unuia prin mijlocirea căruia Statul ar fi obținut un mare împrumut în străinătate. Farsa e descoperită la vreme, o norurile contramandate, iar doamna Manolache trecută în câteva ore dela starea de idol la aceea de victimă a disprețului obștească. Și după toate acestea muzicantul nu sosește. Nuvela se convertește în grotesc, simbolizând suferința provincial, și evenimentul, foarte caricat, amintește procederea lui Caragiale. Din păcate nu și arta lui. Aci ar fi trebuit subtilitatea verbală caragialiană sau umorul transfigurator al lui Gogol, pentru ca aceste pagini, plăcute cititorului de rând, tocmai prin ușurința lor, să se ridice la nivelul artei. Dar este drept a se observa, că niciodată tonul nu cade până acolo unde începe iefinătatea, susținut de o delicată și arzătoare simțire etică și în general de o bună cultură. De altfel, tocmai când estetul e speriat de alunecarea vertiginosă spre caricatură, se produce o întoarcere neașteptată a acțiunii. Acasă, doamna Manolache găsește pe o tânără care se dă drept secretara maestrului și-i declară că acesta nu se mai întoarce în țară. Mai apoi, văzând consternarea mamei, îi mărturisește sincer că Pol Mand murise de mult și că ea, dintr'un sentiment pios și după rugămintele lui, nutrise atâtea vreme prin scrisori apocriefe, iluzia maternă. Desnodământul e atât de inedit, încât impresia de umor facil e și numai corectată, dar prefăcută într'un sentiment artistic superior, asemănător aceluia rezultat din oscilarea între comic și tragic din teatrul lui G. Căpitan. Împărțirea indivizibil în oameni buni și oameni răi, exagerarea până la grotesc a persecuției din partea societății, sensibilitatea morală, acestea vin dela Brătescu-Voinești. Însă, formal, nuvela este o comedie patetică și autorul era mai indicat prin stilul său repetit, febril, sgomotos dar convingător, pentru genul dramatic. Tăierea în acte a „romanului” se face ușor. Actul întâu se termină atunci când, în chip neprevăzut, după o înverșunată rezistență, doamna Angelica admite, plângând, plecarea fiului. („Așa suntem noi, mamele... proaste... plângem de toate cele...”) al doilea conține explicarea violentă între soții Ionescu și se încheie cu exclamația „Flașnetarul!” și cu tăvălirea pe jos; al treilea cuprinde așteptarea fiului la gară și se termină cu constatarea că Paul n'a sosit; al patrulea în sfârșit se deschide cu apariția secretarei și cuprinde mișcătoarea explicație a enigmei.

Moartea fratelui meu își revetă unghiul de vedere literar în chiar titlu, „fratele” nefiind un frate de sânge, ci un frate liber consimțit, un prieten. Așadar scriitorul e un umanitarist, vădând frăția între oameni, cu repulsie pentru tot ce o poate strica. Atitudinea etică se verifică peste tot. Lucu, băiatul unei provinciale împovărate de copii și de datorii se împrienește cu Nucu, fiul unui maior de Stat Major, Arnotă. Mama lui Lucu, doamna Nicoară, este o figură interesantă, amestec de maternitate neliniștită și de vizionarism nebun. Ea duce o viață de mari-privătuini și chiar de cerșetorie și totuși nu e realmente săracă, ci numai încercată de o nechibzuită veleităte de podgoreancă, pentru care cheltuiește energie, umilință și informație științifică. Femeie cultă, ea își țărănește copiii, silindu-i să-i cultive via și prefăcându-i într'un fel de bandiți cu sânge albastru ca eroii din *Măprapat* de George

Sand. Vinde ce are de preț prin casă și cumpără în schimb butuci de vie și alte lucruri de acest soi, își poartă copiii desculți, dar face dulcetuși ca o moșiereasă:

„Un singur lucru nu lipsea niciodată: dulceața! Oricât de încurcată ar fi fost pensia mamei, iar noi oricât am fi fost de goi și desculți, nu putea trece o lună fără să se facă zece-cincisprezece borcane! Din primăvară până'n toamnă, vechile noastre tângiri de aramă clocoteau fără întrerupere, iar febra mamei în acel timp, nu cobora cu o singură linie. Toată ziua lucia înțepa zarzăre sau prune verzi, scoatea sămburi de vișine, jumulea trandafiri, punea caise în apă de var, sau așeza nucii verzi la murat. Ah, și când făcea dulceața, mama împrumuta o înfățișare sacerdotală! Părea că oficiază într'un templu, că împlineste un ritual, conformându-se unor prescripțiuni evanghelice! Aferată și gravă, absentă, entuziasată, transfigurată, se învârtea în jurul focului pe care clocoteau nucii împărătești cu coajă de portocală, gutui tăiate fin, ca fideaua, pomușoară sau agrișe, prune sau cireșe amare. Șerbete de toate culorile, computori și magiunuri de toate proveniențele! Hățchete frumoase, legate cu hârtie impermeabilă, gavanoasele se'nșirau, în rând de tiraliori excentrici pe polițele dulapurilor goale de rufărie și de străie”.

Viața de boieniși de țară-ildică în opera lui Gârleanu-reapare în colorii stranii, tragică, punct de plecare posibil pentru zugrăvirea unei lumi chinuite de aspirații și vanități mărunte, cu vina însă a scurtimei pânzei, repede abandonate.

Lumea se împarte și aci în buni și răi și împrejurarea ar fi regretabilă dacă totul n'ar fi ogindit prin suferința de copil, a cărui simțire etică este foarte acută. Pentru a face față nesfârșitelor ei procese, mama trimite pe copil să cerșească, solicitând sub anonim, cumpărarea de batiște brodate la felurite doamne din oraș, gest penibil compensat de marea delicatețea a scrisorii anonime, care roagă pe solicitat să nu destăinuie copilului rolul pe care-l îndeplinește. Dar copilul, de obiceiul bruscat de toți, află și suferă de umilirea mamei.

Își găsește un prieten în maiorul Arnotă, tatăl lui Nucu, om bun în felul eroilor lui Brătescu-Voinești, care se și îndeleținește cași aceștia cu o industrie de singuratec, a fabricii de rame. Felul cum Lucu se destănuie maiorului și cum îi cere afecțiunea, culcându-și în cele din urmă o brazel pe mâna lui, e delicat. Ceace urmează pare o părsire prea iute a planului epic inițial, dar se acordă cu datele sufletești fundamentale. Devenit deodată detectiv, copilul vrea să afle „taina” maiorului care vorbește deosea de un „frate” al său Flo, mort ciopârțit de Turci în războiul dela 1877. Scotocirile băiatului ar fi abuzive, dar le explică literar nevoia devotamentului și firescul spirit de investigație al vârstei. Lucu află întâu că maiorul, care avea oroare de război, își împușcase „fratele” ca să-l scape de chinurile unei teribile agonizării. Apoi bagă de seamă că o încercare de furt la maior e făcută de rabașgiul Alexe, care putuse afla chiar dela el topografia casei. Când, curând după aceasta, maiorul e asasinat, Lucu poate da informații utile generalului, care se convinge că Alexe (din nefericire fugit) fusese un spion și urmărise sustragerea unor secrete militare. Romanul detectivismului infantil și al devotamentului se sfârșește însă în câteva

pagini și scrierea continuă pe o idee biografică, ce va ascunde o demonstrație de ordin moral. Lucu pleacă de acasă, pentru a-și face un rost, se aciuiază o vreme pe lângă o familie evreiască (zugrăvită cu simpatie și observare a contradicțiilor sufletești ale rasei nu fără o ascunsă intenție de a dovedi „frăția” între toate rasele), apoi se pierde cu totul în lume. În Bulgaria (episod fără sens epic, născocit numai dintr'un spirit de simetrie) maturul acum Lucu, recunoaște într'un ofițer bulgar pe Alexe și-l omoară. După 30 de ani de existență dezorientată, dând de urmele lui Nucu, îl caută în orașul provincial în care acela se află inginer, prieten mai mult liric de a evoca trecutul și de a contempla, nu propriu zis cu mijloace poetice dar cu o mare putere de sentiment, decrepitudinea. Lucu găsește pe Nucu însurat cu Bianca, prietenă de copilărie, care (psihologie casuistică!) îl luase pe Nucu în amintirea lui Lucu, și numai decădă luncă cu ea „în volbura pierzării”, pe o singură pagină și fără vreo rațiune serioasă. În fond, scriitorul așteaptă războiul dela 1916 ca să-și poată încheia demonstrația. În fraze repetite, febril retorice, el se ridică împotriva războiului, admițând că „dacă preoții din toate țările s'ar fi coalizat într'un protest categoric, și într'un refuz mai categoric, de-a binecuvânta trupele” războiul ar fi înălțurat. Aceste idei pacifiste (și unele de un creștinism radical constând în supunerea la agresiune) încântă pe mulți cititori la care sila de conflict armat e susținută și de lipsa structurii naționale, și câștigă scriitorului adeziuni principale, dar irită pe alții prin excesivul sentimentalism umanitar, ce nu are de afaceri cu literatura care înfățișează realitatea și nu idealitatea. Situația de mult așteptată poate fi provocată. Nucu, ofițer român, fiu al unui maior român și al unei mame germane, deci pe deasupra ingustimii naționali, este condamnat la moarte pentru trădare fiindcă scapase din mâinile soldaților pe un bătrân tată neamț care-și căuta fiul mort într'o pădure. Gestul lui de umanitate fusese greșit interpretat. Momentul e prea patetic prin ideea simbolizată, obiect de iritații, interpretări și fanatisme ideologice străine de problemele artei. Stilul autorului se face sacadat:

„Poveste clară, înfiorătoare, fatală! Și pentru asta, Nucu trebuia să moară peste trei ore!”

„Ce-i de făcut! Cercul era strâns în jurul nostru, ne frângea oasele, ne tăia respirația! Trei ore! Numai trei ore de viață! Noi, cari năzuim să cucerim veșnicia! Dumnezeu! Dar nici trei ceasuri nu mai sunt!”

Lucu găsește soluția. Vesteste pe Nucu că a fost grațiat ca să-i ușureze suferința chinuit de așteptare apoi îl împușcă el însuși prin surprindere, așa cum făcuse și Arnotă cu „fratele” său, urmând porunca morală emisă de acela că: „trebuie să îndeplinești binele, chiar omotindu-ți fratele!”

Lungirea la atâția ani a duratei romanului n'avea deci alt scop decât realizarea a acestui final patetic. Metoda este a unui anume roman pentru mulțimi și a filmului, ieșită din observarea că mai mult decât analiza și crearea de tipuri mișcă pe cititori ideea morală și o continuă desfacere de planuri oricât de absurde și de neprevăzute. Însă în marginile acestui gen G. M. Vlădescu e înzestrat cu o mare vibratilitate în fața problemelor fundamentale ale existenței care dau paginilor sale celor mai extravagante un glas convins și tremurător.

G. CALINESCU

Marcelline Desbordes-Valmore

Caracterele operei Marcelline, sunt acelea ale unei literaturi confesionale feminine, străbătute de un lirism câteodată cam facil, dar totdeauna sincer. Pasiunea, în toată goliciunea ei inițială, fără ascunzișuri, este însăși resortul talentului ei.

Car je suis une faible femme, Je n'ai su qu'aimer et souffrir; Ma pauvre lyre c'est mon-âme.

Născută la Douai în 1871, Desbordes-Valmore culege impresii de gingașe contururi din prima-i copilărie ș'apoi, părăsind familia pleacă cu mama sa; purtând în sufletu-i fraged, sortit pribegirii fără țință nostalgia locului natal. Căzând, grozăvile revoluției din 1789 vin să înăsprescă cu totul cerul impresiilor sale de copil, abia de 8 ani. Silită de împrejurări și purtată în nauvitătea ei de speranțe greu de realizat în acele vremuri turbulente, mama duce pe mica Hélène — scriitoarea Desbordes-Valmore — de mai târziu, în America.

Această țară rezervă însă copilului întâmplări triste: la o vârstă prematură mama sa moare, iar bunica sa, văduvă, alungată de negri din locuința ei, nu-i putu oferi decât un trai plin de neajunsuri.

Astfel, după ani petrecuți în banalitatea unei vieți de mizerie și lipsuri, tânăra Hélène, se întoarce în țară, se avântă în lumea teatrului pe care o folosi ca refugiu din grelele încercări de până atunci. Era însă vremea când nu numai frumusețea fizică, grația, constituia un tezaur: de acest lucru se convinge cu prisosință în scurt timp, așa încât la 20 de ani părăsește luminile teatrale, mai ales că și sănătatea ei era șubredă. În fine, înarmată cu multă sensibilitate, cu o plăcută dicțiune poetică parte înăscută, parte câștigată prin exercițiu, pășește pe teren literar.

Departo de a fi o cugetătoare în adevăratul înțeles al cuvântului, e mai curând un instrument de expansiune a

diferitelor stări sufletești. În paginile sale, dictate de sinceritatea sufletului, trăiesc, nu însă în toată plenitudinea intenției, sărbătorile inimii, doborâurile ei tainice; iubirea, pietenia, gelozia, desgustul.

Lipsa unei culturi temeinice se opune însă de multe ori unei potrivite alegeri de termeni și imagini, imprimând astfel versurilor ei, un caracter de stângăcie și obscuritate. Opera sa, nu prea bogată, e sinceră și umană: „Les pleurs“ — poésies nouvelles — „Pauvres fleurs“ — poésies — „Une Raillerie de l'amour“ — roman.

În deosebi, primele sale realizări, amintesc prin pesagiul, culoare, teme, perioada — Florian și Gessner —; o notă lirică vibrantă, caldă, le însuflețește.

Sentimentul, pasiunea, ce se degajează din opera aceste scriitoare, nu e puternică, sguđuitoare, dar de o candoare virginală. Amorul nefericit, — tema-i predilectă, — cere aspecte pe care numai Desbordes-Valmore, a știut să le înregistreze colorându-le cu aceea grație și frăgezime de impresii — uneori.

Imaginile, care traduc de obicei frânturi de gânduri fără profunzime ori pasionate emoțiuni, sunt simple dar tocmai prin aceasta frumoase. Poeziile „Tristesse“, „Abnégation“, „Impossible“, „Lucrèce Davidson“ sunt semnificative în acest sens. În general volumul „Les pleurs“ câștigă multă expresivitate grație peisagiului evocat, în culoare și ritm. Obiectele se conturează net și am putea zice, lucesc mai mult. Ritmul viguros, a înlocuit cadența vagă din idile și superioritatea acestui volum asupra celorlalte, constă și în aceea că e plin de sugestii biografice, trădând în același timp ecoul versului lamartinian.

Je suis l'indigente glaneuse Qui d'un peu d'épis oubliés A paré sa gerbe épineuse, Quand ta charité lumineuse Verse du blé à mes pieds.

Dacă bogăția datelor biografice se atribuie însă volumului „Les pleurs“ totuși nici volumului „Pauvre fleur“ nu i se poate contesta acest merit. Din potrivă, el poate fi considerat, într-o oarecare măsură ca fiind romanul monografic sufletești al acestei scriitoare. Dintr'însul se revarsă o pasiune când discretă și stăpănită, când furtunoasă, în stare de răsărire, căci Desbordes-Valmore dacă nu totdeauna, a reușit totuși câteodată să imprime versurilor sale și puterea și adâncimea sentimentului. Ca fundament al acestei afirmații ne poate servi imnul intitulat „Du soleil“ în care, atât conținutul cât și factura versurilor sunt neîntrecute, prin măreție, prin elevațiune sufletească:

Ami de la pâle indigence! Sourire éternel au malheur! D'une intarissable indulgence Aimante et visible chaleur; sau:

Tu nourris jeune platane Sous ma fenêtre sans rideau, Et de sa tête diaphane A mes pleurs tu fais un bandeau:

Romanul „Une Raillerie de l'amour“ fără a fi valoros, e totuși o lectură ușoară, ale cărei pagini traduc uneori impresii, concepții, ca acestea: „A vingt ans, la souffrance est une grâce, quand elle n'a pas trop appuyé; ses ailes n'ont fait qu'effleurer une belle femme“.

Viața, iubirea, gloria, acea lume de idei și simțiri în care se mișcă, trăiesc, acționează personajii acestui roman — văduve pline de grație și furtunoasă ținere ori ofițeri în fuga libertății — tinde spre evocarea acelor vremuri imperiale care se scurgeau în mijlocul unei societăți preocupate de lux și petreceri.

Și acest volum ca și cele de până acum, reliefează scriitoarea de simple construcții, care notează fără preocupări de artă, impresii, momente, figuri. Aurelia Coltofeanu

Pearl Buck, Inger luptător

Ultimul roman, apărut în traducere românească, al cunoscutei romanciere, se situează pe linia volumelor anterioare, cunoscute cititorului român. Intenția înfățișării unei fresce de proporții, asupra Chinei, se face vizibilă prin tehnica prezentării, în romane de sine stătătoare, a diferitelor aspecte de viață chineză. Cititorul a aflat astfel despre sumbra existență a familiei chineze, legată de pământ, de conflictul dintre generații, peste tot autoarea silindu-se — cu toată simpatia umană — să păstreze obiectivitatea. De subliniat această tendință, cu atât mai mult cu cât romanul de față întrunea condițiile unei alunecări dela atitudinea observată de autoare.

„Ingerul luptător“ este misionarul american, venit în China, atras de vocația predicii. De obicei, existența misionară este înfățișată patetic și dorința autoarei de a nu respecta canonul ne apare evidentă, deși istoria lui Andrew este chiar aceea a tatălui ei, misionar presbiterian, care și-a făcut din răspândirea Evangheliei scopul vieții.

Andrew își adresa cuvântul oricui. „În afara lui, mulțimea își rostea sumar părerea: un om bun, nevătmător, care fără îndolală că practică o

Va apărea zilele acestea; în Colecția Jurnalului Literar

G. CĂLINESCU
TUDOR ARGHEZI
(Studiu critic)

cuprinzând studiul complet asupra poeziei și prozatorului, publicat numai în parte în revista noastră.

asceză religioasă. A făgăduit vreunui Zeu să facă o faptă bună; altminteri dece și-ar lăsa căminul ca să rătăcească pe suprafața pământului. Aduună fapte bune în Ceruri, asta trebuie să fie. Poate că a săvârșit vreo crimă în țara lui. În sfârșit, este un om ărit, cu mâinile și picioarele atât de mari și cu un nas ca un plug, și ochii ca de demon — dar e om bun, fără îndolală, așa cum își vinde cărțile lui ca să-și cumpere orez pentru drum. Dar s'a făcut timpul să mergem acasă...“

Sensul profund al acestei mărturisiri nu trebuie să ne scape. În fața budismului milenar, predicile misionare nu erau sortite unor prea mari izbânzi. Totuși, an cu an, Andrew reușise să-și formeze un mic cerc de prozelizi.

În urma unei răcoale, adese, își vedea munca de ani distrusă. Incepea neobosit să refacă...

Sunt, în acest roman, confesiuni crude, triste și dezamăgite. Uneori, familia, desădăduită de veșnicile amenințări și de mizerabilele condiții de viață, la care era supusă, amenința pe zeosul misionar, cu părăsirea. Nici certurile cu comunitatea misionară nu-l turburau, totul fiind prezentat cu prea puțină înduioșare, printr'o prolixitate de amănunte, într'o atmosferă cenușie, preocuparea exotismului fiind absentă. Psihologia lui Andrew — figură de o ținută destul de rar întâlnită în literatura universală — la examenul ultim, ne apare schematică și chiar sumară. Pe alocuri, textul e vizibil fad sau estompat și din cauza traducerii, care prin paliditate, amintește de acele statuete de ghips, turnate în serie, după un singur tipar, pierzând, în felul acesta, din tăria trăsăturilor originale.

Constantin I. Dediu, născut la 1 August 1883 în comuna Pungești din județul Vaslui. Autodidact. Funcționar la vama poștei (1908), apoi la Teatrul Național din București (din 1911 până azi).

Colaborări la reviste pentru săteni. Opere: 1) *Mourteu volnicul de mâna păcătoșului*, dramă în 3 acte, tipărită în 1936 la București și reprezentată pe scenele teatrelor populare din țară.

2) *O dragoste inormantată*, dramă în trei acte. București 1939. A înființat o bibliotecă „Maria Dediu“ în comuna Pungești. Această bibliotecă cuprinde aproape 1500 volume.

Tiberiu Vișoara, născut la 3 Iulie 1914, în comuna Corbița jud. Tecuci, actualmente student la drept în București.

Prima colaborare la: „Buciumul“, urmează: „Raza Literară“, „Curierul Tecucului“, etc.

Opere tipărite: „*Flora Alabastră*“, poezii, lucrare de adolescență.

Coriolan N. Chisănu, născut în ziua de 9 Decembrie 1915 la Budapesta. Bacalaureat al liceului Gh. Lazăr din Sibiu. Actualmente student al facultății de Litere și Filosofie din București.

Colaborator la reviste: Pagini Literare, Progresul, Tineretea, Acțiunea, Vremea, Marea Noastră, Provincia Literară, Transilvania, etc.

Mihailescu Har(alambie) până prin 1930 publicând și sub numele Mihail — sau Mihailescu-Dumbravă. Născut la 8/21 Oct., 1906 în com. Vânători-Dumbrava Roșie — jud. Neamț. Școala primară și liceul în Piatra-Neamț. Universitatea (Litere: latină-română) la București. Azi profesor de latină la Seminarul Argeș. Căsătorit. Apare cu versuri originale încă din 1924 în bucurăstenele „Universul literar“, „Foaia tinerimii“, „Falanga“ (la „Muguri“), „Biletete de papagal“, „Luceafărul literar“, „Universul copiilor“, „Universul“, „Buletinul pregătirii preilitare“, „Jurnalul literar“ și în provinciile „Indemnul“ (școlărească) Eg. Mureș, „Anuarul liceului Petru-Rareș din Piatra-Neamț“, precum și în reviste nemene „Pe drum“, „Petrodava“, „Bloc“, „Valea Bistrței“, „Lucrări la Institutul de literatură al d-lui prof. Mih. Dragomirescu tipărit de o revenzie în „Falanga“ și cirește originale și traducerii la „Sburătorul“. Poezii traduse din latină publică în „Univ. literar“ și în „Cuget clar“, povestiri moldovenești în „Luceafărul literar“ și articole despre limba locului natal în „Anuarul lic. Petru-Rareș“. Un volum de versuri „Tălciuirea lui Har. Mihailescu“ (Edit. Petrodava, Piatra-Neamț; 1936) și „Note în legătură cu opera lui Creangă“ (Extras din Anuarul lic. Petru-Rareș pe 1935-1936. Sub tipar la Editura noastră — București „Din cartea vieții“ — poezii. În pregătire versuri traduse din latină și greacă „Pace și dragoste“, un studiu despre „Graul lângă Piatra-Neamț“ și o altă carte de versuri „Gând flământ“

În Dobrogea Jună, nr. 91 din 23 Oct. 1939 găsim aceste rânduri:

„Reproducem în fruntariul revistei noastre această tristețe — splendidă tristețe a marelui poet. O reproducem pentru admirabilele ei versuri — cioplite în ritm și rimă populară pentru înaltele simbolice care se desprind din cuvinte etc.“

Cităm și din versuri: Codrule, nuntaș albastru, Cu beteală de jugastru, Codrule, alean subțire, Pururi tânăr, pururi mire... Marele poet este d. Radu Gyr.

În frumoasa revistă *Ion Măteescu*, a colegiului național „Carol I“ din Craiova un tânăr colaborator constată că d. Mircea Eliade afirmă într'un eseu că într'un text din *Suttanipāta* Nirvana este asemănată „unei insule de exuberantă vegetație și atmosferă edenică“ și că ar fi pus asta în legătură cu insula lui Euthanasius. Am văzut și noi articolul și am zăbuit de marea descoperire a d-lui M. Eliade, care se vede că nu se coboară până la scrisul românesc, pierdut în Himalaya. În *Opera lui Mihai Eminescu*, V, p. 316 noi, pe drept sau pe nedrept, am făcut această apropiere. „Dar de ce — ziceam — [Insula lui Euthanasius] n'ar fi cu mai mult temei, fiind vorba în fond de noțiunea de Nirvana, insula din *Suttanipāta*?“ Și citam textul în chestiune.

În aceeași revistă atragem tot amical atenția unui alt tânăr recenzent că noi nu spunem că d. Aron Cotruș este un „inconsecvent poet ideologist“ evoluând dela o atitudine din *Măine* la „comunismul pur“ din alte ver-

suri. D. Aron Cotruș este un poet remarcabil și în măsura în care e poet, nu mai este ideolog. Cât despre inconsecvență în ordinea ideilor, asta nu ne privește, întrucât noi nu facem politică. Regretabil pentru poezie este doar de a enunța idei curente, fără a le absorbe în simboluri, purificându-le de orice practicitate, ceea ce i se întâmplă uneori d-lui Cotruș.

De asemeni greșit ne interpretăm azi într'o notă mai veche asupra articolului nostru despre G. Topârceanu în care se declară „excelent“ articolul, iar concluzia „definitivă“. Dar apoi se desvoltă așa adeviziunea: „A fost în schimb un admirabil exemplu de farsă montată cu lux de francmasonerie publicitară.“

„Coaliția ieșenilor nu a putut depăși limitele vieții autorului „Parodiilor“.“ „Astăzi toată lumea se rușinează de atenția pe care a acordat-o cândva lui Topârceanu. Etc.“

Ei bine noi nu ne rușinăm a declara că Topârceanu este un poet (nu însă mare) și că articolul nostru n'a avut de loc semnificația trasă de autorul notei de mai sus. Concluzia era limpede: „Ei nu-i niciodată așa de liric în cât să fie mare, niciodată așa de facil încât să nu fie poet“.

Poate fi o simplă coincidență la mijloc însă în general lucrurile au tάλcul lor. Noi am scris despre „*Cântecul omului*“ al d-lui N. Davidescu că în totalitate opera este „iremediabil aridă și în afara artei“. Totdeauna am spus acest lucru și am văzut că și ceilalți critici admit,

mai pe față ori mai întorchiat, acest punct de vedere. De altfel nici o eroare critică nu-i cu puțință aci. Că judecata noastră nu-i pornită din vreo inimicizie personală (veșnică suspeta-re! Ce-am avea noi cu d. N. Davidescu, om de ispravă!) se vede din preluarea pe care i-o dăm în alte aspecte și prin care îl reabilităm de negațiile criticii mai vechi. Așadar tocmai de aceea „Universul literar“ îi face d-lui N. Davidescu o reclamă declarându-l drept „poetul admirat pentru marea poem ciclic *Cântecul omului*“. Ei bine, d. Davidescu nu este de loc admirat pentru poemul în chestie ci dimpotrivă orice om de gust regretă această țărărie. Iar critica acestor tineri dela „Universul literar“ este o adevărată caricatură și o dovadă a lipsei celei mai elementare a spiritului de adevăr și, indirect, a grozniciei crize de inferioritate intelectuală prin care trece literatura română.

Simplu document din aceeași revistă *Ion Măteescu*, arătând ce cred școlarii despre scriitorii noștri: „Din exuberanță și varia-tul cuprins al revistei marelui nostru romancier Cezar Petrescu, etc...“

Să ne întorcem dar la d. Perpersiciu și încăodată cu observarea că discuția este pentru specialist nu pentru cititor care nu trebuie să se lipsească și de această bună, frumoasă ediție. După ce po-lemizează cu toate edițiile, d. P. citează și ediția noastră la sfârșit și s'ar părea că într'un mod amabil, în felul următor:

„Prefață cu observații, multe juste, câteva contestabile, de G. Călinescu. „Fiecare poezie e însoțită de preioase notițe informative, în care erudiția autorului, *Opera lui Eminescu* e la largul său.“ Să lăsăm chestia cu erudiția! Rezultă că ediția conține o simplă prefață cu observații multe juste și atât. De aceea d. P. nu scoatețe că e cazul a se insista asupra ei. Aci este necolegialitatea și faptul că d. P. nu discută „observațiile juste“ are rostul său. Este evident în fond că oricare ar fi rezultatul acestei analize, fo-loasele morale pentru noi sunt nule, lucrurile fiind prea puțin însemnate și noi ținând prea puțin la ediția în chestiune. Dar orice restabilire de adevăr se presupune a avea măcar un sens etic. D-lui P. nu putea să-i scape că importanța temporară a ediției stă tocmai în prefață, care nu conține simple „observații, multe juste“, ci un criteriu pentru orice viitoare ediție. Iar textul, chiar dacă s'ar întâmpla să aibă 3 greșeli de tipar mai mult decât orice altă ediție, este o aplicare a criteriului. Prin urmare textul nostru este un text critic, dar am socotit că e mai prudent să ne mulțumim cu formularea criteriului și cu un text relativ, menținând expresia modestă de „ediție îngrijită“, până ce vom putea observa toate erorile posibile. Textul nostru e o corectură primă, un specimen, iar ediția d-lui P. a fost primită de noi cu satisfacție, ca o confirmare a criteriului nostru. Am putea doar adăoga: că ne-a ofuscât termenul „contestabile“. Mai

Prostologhicon

bine era: „discutabile“, de altfel orice idee fiind prin definiție discutabilă. Trebuie să constatăm acum că „Introducerea“ d-lui P., în care își expune criteriile e absolut confuză și dezordonată și o explicație poate fi în parte și în aceea că dacă și-ar fi expus criteriile urmate, d. P. ar fi repetat prefața cu ideile noastre „multe juste“.

Nu putem repeta prafața noastră aci. Dar rezumăm observațiile „multe juste“:

1) Nu putem face o ediție în spiritul lui Eminescu, con-sultând mss. și biziundu-ne pe pretinse variante care în fond nu sunt decât exercitații.

2) O ediție se face neapărat în ortografia oficială, cu condiția de a nu altera fonetismele determinate de creația artistică. Eminescu azi și-ar fi făcut ediția cu ortografia de azi. Nu se cade, ca pornind dela ortografierea istorice de prin mss. să generalizăm cum a făcut C. Botez și să transcriem *stălpî, pânze, mângăind, calcăce* (stricând rima cu *rămăie*) presupunând că Em. ar fi citit așa.

3) Anume forme dialectale ori vechi la care Em. a re-nunțat în decursul operei nu pot sluji ca bază de generalizare. Nu vom admite *zimbet, rid, sin, pînțe*. Aparatul va înregistra însă lecțiunile respective.

4) Vom păstra la rimă *rid, sin, sânt* (= sunt) fiindcă toată acea epocă a rimat așa și bănuim că atunci Em. pronunța astfel. Dar în aparatul critic atragem atenția asupra posibilităților desacorduri din mss. În definitiv putem preceda și invers.

5) În cazul formelor dialectale ori arhaice *crter, grier,*

păinjenis, creer, greer, păienjenis etc. după colectarea tuturor lecțiunilor posibile a legem pe aceea care pare mai aproape de intenția poetului.

6) Numai în cazul când suntem în incertitudine intervine „gustul“ editorului, dar el nu este arbitrar fiindcă nu se poate mișca decât între date fixe, consemnate în aparatul critic.

7) În rare cazuri, ca în acela al lui *steua*, găsit de Botez prin mss., dar neacceptat de *Conv. lit.*, presupunând că Em. pronunța astfel (dar nu!) noi nu putem admite forma ridiculă. Punem în text *steaua* și reproducem în aparat forma bizară.

8) Toate lecțiunile posibile, din ediții și mss., trebuie să figureze în pagină. Editorul alege pe cea mai probabilă și n conformitate cu principiile de mai sus, restul cade în aparatul critic. Totuși cititorul poate adopta o formă din aparat și chiar editorul s'ar putea să revină. Esențialul este de a înlătura din discuție tot ce nu e documentat.

Câteun jurnalist care s'a uitat prin prefață și care probabil pronunță *mângăie, pânze* a pomenit de falsificare a textului, de arbitrar. Câți se priceap la noi din câți fac o notă despre ediții? E inutil a insista că planul, dacă nu execuția ediției, era în spiritul celei mai exacte documentări și că dacă sunt și de aceea căroră le sună bine vorba *steua*, ei puteau s'o ia din aparatul critic și s'o transporte sus.

Acum putem cerceta foarte obiectiv și exact ediția d-lui P. și determina contestabilitatea criteriilor noastre. Vom

compara poezie cu poezie din cele două ediții arătând asemănările și deosebirile. Prin asemănare înțelegem *identitatea completă literă de literă*. Notăm cu C. ediția noastră și cu P. a d-lui P. Sunt identice: *Dorința. Povestea codului. Pe aceeași ulicioară, Sonetele, Oda, Și dacă, Peste vărfuri, Somnoroase păsărele, Te duci, Criticilor mei, Diana, Din noaptea, Nu mă înțelegi, De ce nu-mi vii, Inger de pază.* *Crătasa din povești*: identic. Ba nu! La P.: *S'adun* (cu apostrofă). Când noi o punem d. P. o scoate, când noi o scoatem d. P. erudit o pune. Și ne jucăm astfel de-n v'ați-ascunseala. *Melancolie. C. furtunei* (presupunând un plural *fortune*). *P. furtunii*. Altădată va proceda invers. *Laclul. C. Unduioasa*. Notă: *Unduioasa. Deci P. Unduioasa.* Evident admitem că *unduloasa* e mai eminescian. Parcă acum fi dăm dreptate d-lui P. Dar în materie de ediție critică valabilă este numai stabilirea unei zone de discuție. Iar d. P. se ține fidel în granițele trase de noi. Noi zicem așa: găsec două lecțiuni posibile, atestate *grier și greer*. Să zic *grier*, să zic *greer*! Să ne decidem odată. Pun *greer* în text și în notă *grier*. După o tăcere erudită, d. Perpersiciu declară: Suntem a se adopta *grier*! Evident că în asemenea condiții sunt de prevăzut o mulțime de ediții critice: cel puțin două apar iminent! 1) Ediția cu *s'adun* 2) ediția cu *s'adun*.

Dar să nu uităm esențialul. Ediția „critică“ a d-lui Perpersiciu n'are „aparat critic“ adică îndreptărea alegerei unei forme în locul alteia.

OCULTISM

— Practici Kabbalistice —

Dăm aci un tablou, în care fiecare literă își are corespondentul în cifre. Convertind literele a două numere rivale în cifre respective și adunând obținem câte o sumă. Cea mai mare e a aceleia cu mai mulți sorți de izbândă.

A=1. B=2. C=3. D=4. E=5. C=6. V=7. P=8. TH=9. I=10. K=20. L=30. M=40. N=50. X=60. O=70. H=280. Q=90. R=100. S=200. T=300. U=400. F. Ph=500. Ch=600. Y=700. W=800. Z=7000.

Exemplu: Ion Nistor = 10+70+50+100+200+300+70+100=860.

Take Marin=300+1+20+5+40+1+100+10+50=527.

Am evitat să luăm ca bază a calculului nume internaționale azi la ordinea zilei. Lăsăm această inițiativă cititorilor.

Horoscop săptămânal

12—18 Noiembrie st. n.

La data stilului vechiu se vor adăuga 13 zile!

- 12. Noembrie Câștiguri, dar nepricepere de a lefolosi cum trebuie.
- 13. „ Spirit de independență și lipsă de scrupule. Aventuri, călătorii îndepărtate.
- 14. „ Izbândă. Spirit pătrunzător, iubitor de cultură.
- 15. „ Religiozitate. Multe greutateți în tinerețe, învinse cu trecerea vârstei.
- 16. „ Independență. Viață măreață, distanță, lipsită de fericire.
- 17. „ Activitate. Bunuri câștigate prin muncă.
- 18. „ Fire curioasă, cu înclinarea de a-și însuși bunul altuia. Izbânzi sigure numai pe cale cinstită.

Nostradamus

Aniversare

O, steaua mea de fericire și jală
Ce tremuri pe apele poemului meu nupțial,
Cum cade privirea safirelor tale
Din stepe lactee, pe drum glacial.

Prin veac de lumină, genuni de zăpadă,
Tu steaua mea, măsur neantul
Când darnică nopților lăsat-ai să-ți cadă
Și pe inima mea brillantul.

Dar care ești oare din mille mil,
De stîm hotărîri și îndolală?
Și care e taina privirii de-mi îți
Soarta într'un fir de beteală?

Să pot a te cerne din spuza văltoarei,
Într'un vers să lucesți, steaua mea, semenilor
Sfîlnică prînsă în părul Fecioarei,
Ori plattă pe un deget al Gemenilor.

Te caut; dar iată cum torță se lasă
O surată de-a ta... hăt deapate...
Și bolta o rupe din fir de mătășă,
Cetăților, mîșivă de moarte.

Sau poate, pe-o mare ce poartă corăbii
Alungă un Inger de pază,
Și brațe prin valuri, bat aripi de vrăbii
Cercând să se prindă de-o rază.

Mi-e 'n suflet cădere-a-i o briză pe lac
Cu al lebedei cântec flor,
E ora ce-mi tae în două un veac,
Cu zorii ce urc, eu cobor.

O, steaua mea, ține vîrtelnita lent
Aprinde-ți beteala în mers
Poteca 'napoia-mi s'o văd mai atent
Cât urmele mele s'au șters.

Pe trunchiul prăvalnic de ce să creștea
Răbojul unei vieți în impas?
Atîta mă incurcă... atîta mă 'ntrîsteez...
Cumpăna bucdăsisă mi-o las.

Marcian Lotru

Despre solitudine

Urmare din pag. 1

cu totul nouă. Această vultate provine din facultatea unei contemplări, receptive, în care numai primești, elimini și asimilezi, fără a interveni. Deaceia omul politic nu este solitar din pasiune, ci, atunci când este, asta se 'ntâmplă datorită altor cauze. Pe când scriitorul este un solitar. Problema interesantă este iarăși și calitatea solitudinii. De exemplu Stendhal a fost un solitar, dar într'un alt înțeles: era orgolios, înțepător și iubea societatea. Singurătatea omului modern și deci a scriitorului are altă nuanță. Nu vi-l imaginați pe Charles Morgan un solitar? Dar câtă înțelegere lîmpede și cumpănită în interpretarea pasiunilor și câtă știință nouă în înțelegerea lor! Dela Stendhal la Charles Morgan este o distanță enormă!

Problema solitudinii este o problemă literară. Ea indică, cu claritate, evoluția însăși a prozei.

Căci dacă toți marii creatori au fost niște singuratici,

dece literatura lui Stendhal se deosebește fundamental de cea a englezului Morgan? Desigur nu numai pentru că apariții la două națiuni diferite. Acesta poate ar fi cel mai neînsemnat lucru. Ci pentru că, și asta ni se pare, cel puțin nouă, mult mai important, alta este calitatea solitudinii lor. Iar faptul de-aici se leagă cu nenumărate probleme ale societăților în care au trăit. Existența fantastică a răboiului, cu toate legăturile lui arbitrar, omoritor pe o scară atât de întinsă, nu este un fapt social modern de mică importanță, care acționează asupra gândirii omenității și a colorat puternic solitudinea modernă.

Atât de puternic a pătruns ideea răboiului în viața cea mai autentică a spiritului, încât, după Charles Morgan, una din condițiile „unității spiritului“ este și acceptarea răboiului. Iată pentru ce, a vorbi de solitudine, în ceasurile de astăzi, nu este nici lipsit de interes și nici anacronic.

Mihail Chirnoaga

BIOGRAFIA

MAIACOVSKY

Vladimir Vladimirovici Maia-covsky s'a născut în 1894 în orașul Bagdady dintr-o familie de pădurar. Din prima tinerețe el avusese prilejul să intre în cercurile revoluționare, ceace a decis în mare parte direcția întregii sale activități politice și literare.

Moartea talălui său în 1906, are o înrăurire covârșitoare asupra spiritului său, deoarece familia rămâne fără nici un mijloc de existență. Acum va cunoaște Maia-covsky foamea, viața de mizerie și toate atribuțiile legate de aceasta. E obligat să-și întreprindă studiile și să caute să-și câștige existența. Dedicându-se activității politice el izbutește să-și câștige mare popularitate printre muncitorii, brutarii și tipografi.

Încă de pe atunci a încolțit în mintea sa ideea de a crea o artă nouă. El crede că turiștii sunt aceia care dețin cheile acestei arte noi și din această cauză el caută să adere la grupul lor. Astfel, începe să studieze pictura, arhitectura și sculptura, dar e exclus de pretutindeni din cauza futurismului său „de stînga“. Atunci el își întoarce privirile spre literatură. Debutează atunci când toate sa-loanele și toate revistele erau stăpânite numai de numele lui Balmont și al lui Mazenkevici. Artiști puri, aceștia disprețuiau firește mulțimile. Apariția lui Maia-covsky aduce o nouă orientare. Prin cadențele sale neexplorate încă el se impune dela început.

O nouă pagină — pretinde el — trebuie deschisă în poezie, o pagină consacrată societății și aceasta într'un stil corespunzător cu ritmul actual al progresului. În articolul său „Jos steagurile albe“ el deliniază clar atitudinea sa: „In viață avem nevoie de cuvinte. Nu admitem o artă inutilă. Fiecare epocă are o formă

verbală a ei. În Rusia lupta pentru cuvinte noi este provocată de însăși viața. Viața nervoasă, trepidantă a orașelor se desvoltă în Rusia și această viață cere cuvinte precise, scurte, laconice. Și tocmai acest lucru nu există în arsenalul literaturii rusești. Tocmai acest lucru rămâne un vis, care totuși trebuie realizat“.

Esențialul deci în futurismul lui Maia-covsky era de a face o revoluție în limbă și în special în limba literară. Esseurile lui Maia-covsky despre rimele noi, despre o nouă construcție a strofei, despre democratizarea și îmbogățirea vocabularului — toate acestea sunt lucruri inedite în literatura rusească. În toate poemele sale datînd din această epocă, se desprinde una împotriva vechiului regim. În poemul „Un nor în pantalon“ înfățișează un om, care se sufocă în atmosfera putredă a societății aristocratice rusești.

Principala temă a tuturor poeziilor lui Maia-covsky este că nu poate să existe fericirea personală, atât timp cât problemele vieții sociale nu vor fi rezolvate, deoarece fericirea fiecărui individ este strâns legată de starea întregii societăți.

În „Omul“ cântă forțele înăscute și nebănuite ale omului, pe care ordinea socială l-ar sugruma. O nouă societate ar aduce fericirea:

„Se vor naște apoi oameni Oameni adevărați“.

Toată poezia lui Maia-covsky este un imn închinat omului. Este proslăvirea aceleia care prin forțele sale intelectuale a ajuns să stăpânească universul și care prin puterea brațelor va reuși să-și creeze fericirea. Orgoliile de a fi om îl exprimă Maia-covsky în următoarele versuri:

„Cum oare să nu Mă cânt?
Doar sunt o raritate
Și fiecare din mișcărilor mele
E un fapt inexplicabil,
Formidabil.“

În 1914 el scrie poezii antimilitariste. Celebrul său „Războiu și Pace“ pe care M. Gorky a vrut să-l publice în revista sa „Analele“ a fost interzis de cenzura țaristă. Acest poem este un puternic apel revoluționar împotriva războiului.

Descriind atrocitățile războiului poetul ne înfățișează, în antiteză, bucuriile și frumusețile vieții, a muncii, a înfrățirii popoarelor unite într-o singură familie fericită. Poeziilor „bolnăvicioase“ ale lui Balmont, Setrerian sau Gomilef, care glorificau războiul, el le opune poezia „sănătoasă“ a străzii, dornice de liniște și pace.

După revoluție, Maia-covsky cântă în poemul „150.000.000“, poporul care se luptă pentru Viitor împotriva Trecutului. Se bucură în U. R. S. S. de o enormă popularitate“.

I. Vilișescu

*) În fond arta nu are de aface cu aspirațiile politice ale mulțimii iar anume idei, valabile în ordinea ideală, devin primejioase aplicate la viața imediată. „Pacifismul“ unor ideologi de țări mari este periculos pentru națiile mici, amenințate, pentru care teoriile insiduoase umanitare duc la un adevărat defetism. E condamnat războiul agresiv. Dar spiritul războinic defensiv trebuie cultivat în vederea apărării nației. N. R.

Cronica mizantropului

Capacitatea de ură

Este incontestabil că toate virtuțile și toate viciile sălășluiesc într'un om și că firea umană e o chestiune de dozare a elementelor. Cel mai de treabă om s'a putut simți năpădit de invide ori de ură, așa cum a fost invadat de sentimentul renunțării și de bunătațe. La individul normal, virtuțile trebuie să sugrum viciile, fiindcă acestea din urmă sunt consumptive.

Imi aduc foarte bine aminte de copilărie și știu că n'am cunoscut gelozia, invidia, ura. Niciodată n'am suferit că n'aveam eu ceace primeau alții, nu am devenit palid de izbânzile altora, de bucuriile lor. Și nici copilul copilăriei mele nu erau întunecați la față. Eram liniștiți, fraterni și existența noastră avea ceva coral. Și mai târziu, în adolescență și după aceea, aveam capacitatea de a iubi pe alții și a-mi privi viitorul cu seninătate, ca nefiind neapărat în contradicție cu al altora. Și azi, având în unele privințe mai puțin ca alții, nu cred că această puținătate e nemeritată și nu mă socotesc, întunecat, victima nimănu.

Poate că se va spune că este act un fenomen de miragiu al timpurilor trecute, însă am impresia că nu e așa, că împotriva s'a petrecut în ultimele două decenii, și mai ales în ultimii ani o schimbare obiectivă, pe care nș numi-o sportive capacitate de ură. Cauzele pot fi multiple și unele sunt vizibile, ca de pildă prea marea exercitare a spiritului de opoziție ideologică, dar manifestările sunt următoarele: individul nu mai poate suferi niclo critică ori cât de blândă, nu poate accepta

lauda altuia sau un elogiu numai moderat pentru el, uneori nu poate suporta buna stare, reală ori închipuită, mai adesea presupusă, nu poate suferi foarte adesea prezența ta. Foarte mult te suspectează de ceva, și ori care ar fi rezultatul prezumțiilor te urăsc pentru asta. Imi aduc aminte cu câtă emoție, tînar, așteptam trecerea unui profesor sau a unei personalități stimabile ca s'o salut. Odată d. Iorga trecea pe o stradă lăturalică și, deși nu mă cunoștea, m'am simțit obligat să-l salut. Și am fost satisfăcut și eu și în chip invederat a fost mișcat și d. Iorga de acest semn de atenție anonimă, la care a răspuns cu multă cordialitate. La Universitate ne făcea plăcere prezența profesorilor, ne bucura existența d-lui Mihail Dragomirescu și urmăeam cu adâncă simpatie trecerea discretă pe stradă a timidului Ovid Densusșianu. Parcă-l văd acum câțiva ani. Iși cumpăra struguri dela un oilcan. M'am oprit la oarecare depărtare și l'am privit din plăcerea de a-l vedea dela distanță. Ca studentul, ne inventam pricină ca să-i călcăm pe profesori acasă și ne amuzam de făcătăcea lor.

S'a schimbat ceva. Numai decăt după războiu, tinerii promiteau, nu-i vorba, și sue pe bătrâni în pom spre a le controla rezistența dar fenomenul tipic a fost că acești tineri, începând cu Camil Petrescu și cellalți au exaltat pe Tudor Argezei, care-și publica poeziile la 47 de ani. Tendința de a reabilita pe bătrâni uități ori nedreptățiți a fost caracteristică acestei generații generoase.

Apoi incetul cu incetul sub pretextul promovării generațiilor tinere pe care nimeni nu le împiedica să se afirme a început a se manifesta un egoism, un exclusivism teribil. Și nu s'ar putea afirma că acum e numai al tinerilor egoismul, el a contaminat pe toți. Bătrânii suspectează pe tineri, tinerii pe bătrâni, indivizii se suspectează între ei, manifestându-și antipatia neacoperită. Am umărit foarte multe reviste literare și am observat că sunt aproape inexistente cercetarea adevărată, polemica leală, deschisă, violentă, admit, dar sănătoasă și jovială, semnele de simpatie umană și spirituală între scriitori. Toate sunt pline de elogiuri absurde, anarhice, în dreptate împotriva culva, de injurii fără căutaro formală, din plăcerea inimiciei, de teribile insulte adesea, de familiarități imposibile, de o lipsă grobiană de respect pentru individualitate.

Aceasta în scris. Însă un ochiu expert poate observa, fără să cadă în niclo exagerată mizantropie, că sforțările pe care le face omul ardent și educat să cultive tineri (mică slăbiciune a generațiilor ante-bellice contemporane lui Stere și Ibrăileanu) sunt primite cu o apatie mută, cu un ochiu întunecat și în chip mahmur prudent. Capacitatea de antipatie care stă larvă, uscată în orice om normal, a înfrunz și lese ca acele de pin prin ochi.

Este probabil că lumea trece printr'o criză. Prea multă ceașă în juru-ne trită și dă halucinații și aprehensuni.

Aristarc

Indiscreții și Anecdote

Se zice că împrejurarea ce a provocat fuga de-acasă a lui Leo Tolstoi și i-a grăbit sfârșitul, a fost legătura amoroasă între soția scriitorului și compozitorul Taneev.

Deși „îndrăgostii“ aveau împreună peste o sută de ani, — luând în considerație faptul că aerul curat dela Iasnaia Poliana a avut desigur un efect „binefăcător“ asupra nervilor delicați ai muzicantului moscovit, — suntem înclinați a da crezare bănuielilor autorului „Sonatei Kreutzer“, care, ca și Dante, vedea în artă un Galeotto.

Cât despre afirmația repetată a contesei Sofia Andreievna din jurnalul său intim: „Sunt curată ca un nou-născut, cu trupul și cu sufletul“, socotim că „prindea“ cât se poate de bine într'un caiet, pus, ca din întâmplare, pe masa de lucru a soțului gelos și, — spera ea, — indiscret.

Ion Rădăuteanu

Alfred de Vigny avea ținuta aristocratică însă nu era destul de bogat. Cu o singură servitoare nu-și putea satisface pasiunea de aparat. Atunci juca comedie. Când îi venea un musafir el striga din dosul ușii:

— Jean, du-te de deschide!
Neeexistând niciun Jean, după o calculată întârziere, ieșea singur spunând:
— O să-l dau afară pe fecior! Niciodată nu vine la vreme să primească lumea!

Voltaire făcu, în vederea admisiunii la Academie, următoarele recomandări lui Diderot:

„Diderot are trei luni răgaz spre a-și câștiga bunăvoințele... Să fie introdus Lunii la d-na... sau la d-na... sau la d-na...; Marți să se roage cu ea lui Dumnezeu; Miercuri să se culce cu ea; apoi garantez intrarea la Academie“.

Ispita de a petrece de pe urma versurilor trimise la redacție e adesea vie pentru un redactor. Noi, principal, nu facem acest lucru și apoi mîrturisim că nimic din ce ni se trimite, lucru interesant, nu e rizibil. Vom petrece dar puțin scoțând specimenele dela Poșta Redacției a Vieții lui Vlăhuță:

POȘTA REDACȚIEI

Titus Ng., Iași: Vîno mai bine Duminecă dim. să ne lămurim. Sava Ivanov, Brăila: Răspuns direct. Leo Ceza, Chișinău: Bine, dar în genere articolul să fie dezvoltarea unei idei personale, nu o fișă de lectură. Alex. Sîndrea, Bacău: Noi urmărim descoperirea de personalități nu publicarea de poezii corecte ori bune. Numai din poezii nu ne putem forma o idee. Adaptați-vă programului nostru. N. Chițescu-Doli, Buc.: Apollo nu știe ce e un „concentrat“. G. Niculescu-V., Buc.: Vă amintesc, și încă pentru tot, că Biografia trebuie să fie un articol original, de dorit un portret întemeiat pe câteva anecdote caracteristice, în care să se sublinieze sensul unei vicți sau virtutei intrupată, iar nu un articol uscat de enciclopedie. Noi nu oopularizăm. Colaboratorii sunt rugați să nu se ocupe decât de autorii pe care-i cunosc direct și să citeze operele consultate p. compunerea articolului. Stere Alibălexe, Brăila: Contrafacerea în poezie nu sunt recomandabile. Vorbii de copilărie, în munți, în pădure, de oi, dar scrieți mîna, surrăsa, pămînt. Este ceva în sens Baltazar. Să mai vedem altele. A. M., Iași: Problema cere un studiu mai atent. A. Roll, Iași: Versurile franceze n'au interes pentru noi și poliglotesmul nu-l recomandabil p. poet. Faceți și eseistică, despre lirica feminină bunăoară. Sanda P., Buc.: Cu mulțumiri, în așteptarea unei colaborări mai dese. Alex. Cann, Tim.: Unui tînar așa de înțeleător, i se poate spune că încă nu merge. P. Șerbănescu, Tg. Mureș: Ar fi preferabile studiile despre un singur autor citit, nu generalitățile enciclopedice. Petre Coșea, Buc.: Răspuns direct. Ovidiu Răureanu, Buc.: Deocamdată,

Pentruce gingașă floare Nu-mi dai ochiul să-ți sărut?
Care luce pe sub soare Ca un ce, ne mai văzut!

Pentruce frumoasă floare Nu-mi dai trupul să-ți strâng?
Ori ai frică, ori oroare Când mă vezi că 'ncep să plîng?

Pentruce nu-mi zici odată? Vîno 'n brațe te iubesc
Ți-aș da ție lumea toată Viața mea chiar ți-o jertlesc.

Alta:
Când te-am zărit în prima dată,
Treceau prin mine dulci fiori: Credeam că ești de zână fată.
Când îmi zămbiai roșind din flori

Sau:
Primăvara trece și vara a sosit
E un an acuma de când ne-am iubit,
Iar tu stai într'una tot nepăsător
Și n'ai nici o milă de al meu amor.

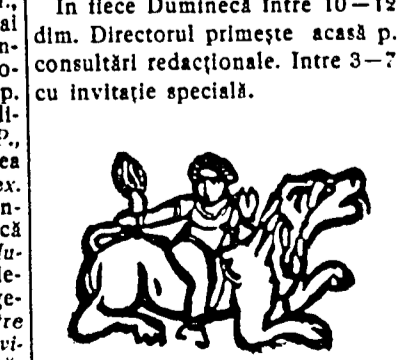
Ori în fine:
A doua zi p'un ger cumplit
În bordeiul dărâmat
O familie s'a găsit
De ger ce a înghețat.

D. Traian Mihailescu, redactorul unei bizare reviste de poezie Prepoem trimite pe la gazete propuneri de accestea pe puncte:

- 1) O colaborare sinceră la revista Prepoem și numai sub raportul spiritualității tinerești.
 - 2) Contra colaborarea la un cotidian sau săptămânal, pe care mi-l veți indica, în scopul unei mai mari difuzări și desfășurări schițate în Prepoem.
 - 3) Acceptarea pe timp de un an, a unui abonament.
- Ce le mai trece prin cap și onora! Adică un publicist să colaboreze la Prepoem obscură revistă fără sens, să plătească abonamentul și drept compensație să accepte colaborarea nedorită a redactorului.

Informația de mai sus o luăm dintr'o publicație Catran care face acest nostim calambur că-și intitulează cronica de observații ironice Catran. Catran—Catran, jocul e simpatic.

In flece Duminecă între 10—12 dim. Directorul primește acasă p. consultări redacționale. Între 3—7 cu invitație specială.

Toată corespondența redacțională, cărțile și revistele se vor trimite d-lui G. Călinescu, strada Ionescu No. 4 — Iași.